

PROJECTPLAN VERVANGEN GEMAAL HERBAIJUM

(besluit tot aanleg of wijziging van een waterstaatswerk; artikel 5.4 Waterwet)

Datum : 8 oktober 2014
Cluster : Projecten
OW nummer : ow.25206
Auteur : Ir. T.J. Boeschoten
Registratienummer : WFN1415707

Inhoud

1. Aanleiding en doel.....	3
2. Ligging en begrenzing plangebied	3
3. Beschrijving van de waterstaatswerken.....	4
4. Beschikbaarheid gronden.....	5
5. Effecten van het plan.....	6
6. Wijze waarop het werk wordt uitgevoerd.....	6
7. Te treffen voorzieningen	6
7.1 Beperken nadelige gevolgen van het plan	6
7.2 Beperken nadelige gevolgen tijdens de uitvoering	6
7.3 Financieel nadeel	7
8. Legger, beheer en onderhoud	7
9. Procedure	7

1. Aanleiding en doel

Sinds een aantal jaren daalt de bodem in het gebied Franekeradeel-Harlingen. In dit gebied zijn als gevolg daarvan problemen ontstaan in de waterhuishouding. Ook de klimaatverandering, met meer en heviger regenval, heeft nadelige invloed op het functioneren van het watersysteem. Hierdoor kampt de landbouw in een aantal gevallen met verminderde drooglegging.

Om de gerezen problemen de komende jaren het hoofd te bieden is een pakket van maatregelen nodig. De maatregelen worden benoemd in een integraal plan dat de komende jaren wordt gerealiseerd in het gebiedsontwikkelingsproces Franekeradeel-Harlingen, een initiatief van Provincie Fryslân.

Een van de waterhuishoudkundige maatregelen van de gebiedsontwikkeling Franekeradeel-Harlingen is het vernieuwen van Gemaal Herbaijum. Dit gemaal is aan vervanging toe.

Met het oog op de toekomst wanneer het gebiedsplan zal zijn uitgevoerd, worden in dit project nabij het gemaal nu al een onderleider en een stuw aangelegd. De onderleider koppelt in de toekomst het westelijk gelegen peilvak aan het huidige, oostelijk gelegen vak. De stuw maakt het mogelijk verschillende peilen in beide peilvakken te handhaven. Onderleider en stuw worden voorlopig niet in gebruik genomen waardoor er in de waterhuishouding als gevolg van dit project niets wijzigt.

Voorafgaand aan het openen van de onderleider en het in gebruik nemen van de stuw wordt een peilbesluit vastgesteld op basis van artikel 5.2 Waterwet. Dit projectplan betreft daarom nadrukkelijk niet het koppelen van de beide peilgebieden en wijziging in waterpeilen.

Het gebiedsplan Franekeradeel-Harlingen omvat nog meer en andersoortige maatregelen zoals bijvoorbeeld het verhogen van bruggen en aanleg van natuurvriendelijke oevers. Deze hebben hun eigen vergunningstrajecten.

2. Ligging en begrenzing plangebied

De locatie van het werk is gelegen in de gemeente Franekeradeel. Figuur 1 toont de huidige situatie met aangegeven de kadastrale nummers van de percelen. In rood staat aangegeven het gebied waarbinnen de werken zich bevinden, in de eindsituatie. Zie ook § 3, figuur 2.

Figuur 1 – ligging van het gemaal: plangebied

3. Beschrijving van de waterstaatswerken

Het huidige gemaal Herbaijum is een vijzelgemaal. Het bemaalt het gebied ten oosten van het gemaal. Het gebied ten westen van het gemaal, westelijk van de watergang, watert af richting het gemaal Roptazijl.

De onderleider, die vooralsnog niet in gebruik wordt genomen, koppelt de westelijke en oostelijke peilvakken aan elkaar. De stuw, die vooralsnog ook niet in gebruik wordt genomen, maakt het in de eindsituatie mogelijk om - net als nu het geval is - oostelijk een hoger peil te handhaven dan westelijk.

Het gemaal, de stuw en onderleider staan in rood aangegeven op onderstaande afbeelding.

Figuur 2 – Leggerkaart met gemaal, stuw en onderleider

Vanwege de twee te bemalen peilvakken heeft het nieuwe gemaal twee vijzels. Het is daardoor breder dan het huidige gemaal. De maximale capaciteit is twee maal $39 \text{ m}^3/\text{min}$. Tot het moment dat het westelijk peilvak met het oostelijk peilvak wordt gekoppeld blijft de capaciteit van het gemaal begrensd op de capaciteit van het huidige gemaal (ca $50 \text{ m}^3/\text{min}$).

Voor dit type gemalen heeft Wetterskip Fryslân standaard ontwerp ontwikkeld dat al vaker is toegepast. Kenmerken zijn een betonnen onderbouw met een gesloten opbouw, dit ten behoeve van arbo-eisen. De opbouw is een staalconstructie afgedekt met geprofileerde dak- en gevelbeplating. Het ontwerp is transparant: de technische installaties zijn van buitenaf zichtbaar. Omwille van de veiligheid is het terrein met een hekwerk afgesloten, zoals ook nu het geval is. Figuur 3 laat een voorbeeld zien van een zelfde type gemaal elders in Friesland.

De stuw wordt uitgevoerd als klepstuw en wordt geautomatiseerd. De overstortbreedte is 2m. De vleugelwanden zijn uitgevoerd in beton, op een houten fundering (niet zichtbaar).

De onderleider is een leiding onder de vaart door, met een diameter van $\text{Ø } 1000 \text{ mm}$. In de eindsituatie is alleen aan in- en uitstroomzijden een beschoeiing zichtbaar. In de buitenbocht van het stukje watergang dat van de onderleider naar het aanvoerkanaal (en gemaal) loopt, wordt over ca. 50m een paal-schotbeschoeiing aangebracht.

Figuur 3 – nieuw gemaal: voorbeeld van gemaal met vergelijkbaar ontwerp

4. Beschikbaarheid gronden

Voor de verschillende onderdelen van het project geldt:

- Het nieuwe gemaal komt op de plaats van het oude. De grond is eigendom van Wetterskip Fryslân.
- De onderleider begint en eindigt in grond die in eigendom is van Wetterskip Fryslân respectievelijk gemeente Franekeradeel. De watergang waar de onderleider onderdoor loopt, de Herbaijumervaart, is ook in eigendom van de gemeente.
- De stuw ligt in het aanvoerkanaal. Deze watergang is eigendom van Wetterskip Fryslân.

Er hoeven geen gronden verworven te worden. Wel moet ten behoeve van de bouw tijdelijk gebruik gemaakt worden van aangrenzende percelen die niet in eigendom zijn van Wetterskip Fryslân. Hierover worden afspraken gemaakt met de betreffende grondeigenaren.

5. Effecten van het plan

De bouw van het gemaal met onderleider en stuw is onderdeel van een groter pakket maatregelen in de gebiedsontwikkeling Franekeradeel-Harlingen. De gebiedsontwikkeling heeft als doel het herstel van de nadelige gevolgen van de bodemdaling en klimaatverandering. De bouw van het gemaal draagt aldus bij aan het herstel van de waterhuishouding in het gebied.

Het gemaal kan na de vernieuwing weer ca. 50 jaar mee. In het ontwerp is rekening gehouden met mogelijke peilverlagingen als gevolg van bodemdaling door delfstofwinning. Ook is rekening gehouden met de gevolgen van klimaatverandering.

6. Wijze waarop het werk wordt uitgevoerd

De werkzaamheden vinden plaats op werkdagen tussen 7:00 uur en 17:00 uur. Alleen in bijzondere situaties kan hiervan afgeweken worden.

De verwachting is dat de onderleider en stuw in het najaar van 2014 worden aangelegd. De vernieuwing van het gemaal volgt in 2015. De oplevering vindt plaats in de zomer van 2015.

7. Te treffen voorzieningen

7.1 Beperken nadelige gevolgen van het plan

Het nieuwe gemaal wordt gebouwd op dezelfde locatie als het huidige gemaal. De eindsituatie is vergelijkbaar met de huidige. Er zijn geen nadelige effecten.

Rechthebbende van perceel RIE00D 393 nabij het gemaal heeft aangegeven dat hij een nadelig gevolg van het projectplan voorziet, namelijk oeverafkalving. Rechthebbende verwacht deze oeverafkalving bij de aanleg van een natuurvriendelijke oever langs het aanvoerkanaal.

Aangezien dit projectplan niet voorziet in de aanleg van een natuurvriendelijke oever, zal de verwachte oeverafkalving ten gevolge van dit besluit dan ook niet plaatsvinden. Daarbij blijft de capaciteit van het nieuwe gemaal tot het moment van koppelen van het westelijk aan het oostelijk peilgebied gehandhaafd op de huidige capaciteit.

7.2 Beperken nadelige gevolgen tijdens de uitvoering

Negatieve effecten beperken zich tot de bouwperiode. Het bouwverkeer maakt gebruik van de toegangsweg. Dit kan beperkte hinder opleveren voor wandelaars en fietsers die gebruik maken van de toegangsweg en het doorgaande fiets-wandelpad. De aannemer dient hier rekening mee te houden. Eventuele schade aan de toegangsweg wordt na afloop van het werk hersteld.

Ten behoeve van voldoende werkruimte voor de bouw is het noodzakelijk gebruik te maken van aangrenzende percelen nabij het bouwterrein. Hierover worden met de betreffende eigenaren afspraken gemaakt.

Voor de aanleg van de onderleider onder de Herbaijumervaart is het noodzakelijk de vaart en het wandelpad op de westelijke oever gedurende circa twee weken te stremmen. Maatregelen worden genomen om in de periode van stremming de afwatering vanuit Herbaijum in stand te houden. Over de stremming worden de omwonenden geïnformeerd. Hierover vindt overleg plaats met de gemeente Franekeradeel en Dorpsbelang.

7.3 Financieel nadeel

De afwikkeling van de schade die rechthebbenden (eigenaar, pachter) lijden ten gevolge van de werkzaamheden vindt plaats tijdens- en eventueel na afloop van het werk. Het gaat hier om de schade: "verlies bruikbare grond" tijdens uitvoering werkzaamheden.

Voor zover mogelijk zal schadeherstel worden uitgevoerd door Wetterskip Fryslân. Mocht blijken dat dit niet mogelijk- of ontoereikend is, dan wordt na voltooiing van het werk door het waterschap een gewassenschade- en structuurschade vergoeding uitgekeerd. De afwikkeling hiervan vindt, zoveel als mogelijk, plaats middels het afsluiten van een zogenaamde gebruiksovereenkomst. De hoogte van de schadevergoeding wordt vastgesteld op basis van de "schadevergoedingsregeling waterstaatswerken Wetterskip Fryslân".

Voor het overige geldt dat in de voorbereiding bij het opstellen van dit projectplan en op basis van artikel 3:4 Awb er een belangenafweging heeft plaatsgevonden. De nadelige gevolgen van het besluit en de wijze waarop deze ongedaan of beperkt worden staan beschreven in dit besluit (projectplan). Bij de besluitvorming is geconstateerd dat de nog aanwezige nadelige gevolgen niet onevenredig zijn in verhouding de te dienen doelen.

Rechthebbenden of eventueel andere belanghebbenden kunnen ondanks deze belangenafweging van mening zijn dat zij als gevolg van dit besluit onevenredige schade lijden. In dat geval kunnen zij op basis van artikel 7.14 Waterwet een verzoek tot schadevergoeding indienen bij het dagelijks bestuur van Wetterskip Fryslân. In een voor bezwaar en beroep vatbaar besluit wordt vervolgens een beslissing genomen op dit verzoek.

8. Legger, beheer en onderhoud

In de Legger worden de volgende aangelegde waterstaatswerken opgenomen:

- Het nieuwe gemaal "Herbaijum", met een capaciteit van $2 \times 39 \text{ m}^3/\text{min}$ (vervangt het oude gemaal),
- De onderleider en stuw.

Onderhoudsplichtige voor deze drie waterstaatswerken is het waterschap. De onderhoudsplicht staat omschreven in de Beleidsregels Inhoud Legger Waterlopen en Kunstwerken voor de betreffende waterstaatswerken.

Het waterschap houdt tevens in stand en onderhoudt de beschoeiing in de buitenbocht van de zijtak van het aanvoerkanaal. De wijze waarop dit onderhoud plaatsvindt wordt vastgelegd in het beheerregister.

9. Procedure

Voor het vaststellen van dit projectplan (op basis van art. 5.4 Waterwet) is Wetterskip Fryslân bevoegd gezag.

Belanghebbenden kunnen een bezwaarschrift indienen tegen dit projectplan, volgens de procedure vermeld in de bekendmakingsadvertentie. Een eventueel ingediend bezwaar schort de uitvoering van het werk niet op.

Op de vaststelling van dit projectplan is afdeling 2 van hoofdstuk 1 van de Crisis- en herstelwet van toepassing. Dit betekent dat belanghebbenden in hun beroepsschrift moeten aangeven welke gronden zij aanvoeren tegen het besluit. Na afloop van de termijn van 6 weken kunnen geen nieuwe gronden meer worden aangevoerd.

Mocht u vragen hebben over dit besluit, dan kunt u contact opnemen met de heer T.J. Boeschoten. Voor vragen over de procedure kunt u contact opnemen met de heer A. Greidanus. Beiden zijn te bereiken via het telefoonnummer: 058-292 2222.